

**Информација о актуелној епидемиолошкој ситуацији грознице Западног Нила
на територији Републике Србије у 2020. години**

Недеља 46, 8. новембар – 14. новембар, 2020. године

Грозница Западног Нила је сезонско обољење, односно обољење које је највише заступљено у периоду највеће активности вектора – комараца. Имајући у виду искуства како околних тако и наше земље, први оболели се региструју углавном у другој половини јула месеца, а највећи број оболелих особа се пријављује током августа месеца.

На основу података достављених Институту за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут” (у складу са Препорукама за надзор над грозницом Западног Нила у хуманој популацији у сезони 2020. године Института за јавно здравље Србије) и лабораторијских критеријума (према препорукама Европског центра за превенцију и контролу болести) на територији Републике Србије до 14.11.2020. године није регистрован потврђени случај оболевања од грознице Западног Нила.

До 5.11.2020. године у земљама Европске уније (ЕУ) у хуманој популацији пријављено је 315 случајева оболевања од грознице Западног Нила, и то у: Грчкој (143), Шпанији (77), Италији (66), Немачкој (13), Румунији (шест), Мађарској (три), Холандији (шест) и Бугарској (један). Поред тога, у Израелу је регистровано 17 случајева оболевања од грознице Западног Нила.

У истом периоду у земљама ЕУ регистровано је 36 смртних исхода која се могу довести у везу са оболевањем од грознице Западног Нила, и то у: Грчкој (22), Шпанији (седам), Италији (пет), Бугарској (1) и Румунији (један).

Од почетка сезоне 2020. године у земљама ЕУ регистровано је 178 епидемија међу коњима, и то у: Шпанији (136), Италији (12), Немачкој (20), Француској (пет), Португалу (два), Аустрији (2) и Мађарској (једна). Прве две епидемије у сезони 2020. године међу птицама регистроване су у Бугарској.

Институт за јавно здравље Србије је 1. јуна 2020. године проследио Препоруке за надзор над грозницом Западног Нила у хуманој популацији на територији Републике Србије мрежи завода/института. Заводи/институти за јавно здравље Препоруке су упутили клиникама за

инфективне и тропске болести, односно инфективним одељењима општих болница на територији своје надлежности, уз напомену да се посебна пажња обрати на неуроинвазивне облике болести. На тај начин, а у сарадњи са Националном референтном лабораторијом (НРЛ) за арбовирусе Института за вирусологију, вакцине и серуме „Торлак” омогућена је етиолошка дијагностика енцефалитиса или менингитиса. Институт за јавно здравље Србије прикупља све релевантне податке о оболелим особама, при чему постоји одређен протокол по којем се информације прикупљају и обједињују.

У оквиру научноистраживачких активности на којима сарађују Научни институт за ветеринарство „Нови Сад” и Пољопривредни факултет у Новом Саду, 13–17. јула 2020. године извршено је сакупљање комараца на 65 локалитета у свим окрузима Војводине. Вирус Западног Нила детектован је у само једном пулу кућних комарца сакупљених у Темерину.

На територији 11 градова Републике Србије, Завод за биоциде и медицинску екологију (ЗБМЕ) спроводи надзор над вирусом грознице Западног Нила у популацији комараца од 1.6.2020. године. На основу извештаја ЗБМЕ од почетка сезоне до 1.10.2020. године присуство генома вируса Западног Нила откривено је у домаћим комарцима *Culex pipiens* са различитих локација на територији Суботице, Сомбора, Параћина, Зрењанина, Панчева, Краљева, Палића, Апатина, Новог Сада, Пожаревца и Београда.

Грозница Западног Нила (ГЗН) присутна је на појединим подручјима Европе још од 60-их година прошлог века, а спорадични случајеви и мање епидемије у хуманој популацији регистровани су у неколико земаља источне и јужне Европе током последњих 15 година. Ово обољење се првенствено јавља у руралним областима, али у хуманој популацији је крајем прошлог века регистровано епидемијско јављање ГЗН у урбаним срединама. Током 2010. Године регистровано је нагло повећање броја оболелих у хуманој популацији, као и појава овог обољења у неким земљама Европе где га раније није било, те је у земљама Европске уније (ЕУ) и суседним земљама пријављено укупно 340 вероватних/потврђених аутохтоних случајева, са 41 смртним исходом. Највећи број оболелих (262 оболелих, 35 умрлих) регистроване у Грчкој, а аутохтоне случајеве инфекције вирусом Западног Нила пријавилесу Македонија, Румунија, Мађарска, Италија и Шпанија.

Инфекција вирусом Западног Нила је званично први пут регистрована у хуманој популацији на територији Републике Србије крајем јула месеца 2012. године. У периоду од 2012. до 2019. године

на територији Републике Србије регистровано је укупно 1016 случајева грознице Западног Нила. У истом периоду бележи се и 98 смртних исхода који се могу довести у везу са оболевањем од грознице Западног Нила. Грозница Западног Нила је вирусно обољење које се преноси убодом зараженог комараца. Главни вектор, односно преносилац је *Culex pipiens*, врста комарца која је домаћена и код нас. Главни резервоар заразе су различите врсте птица, у којима се вирус одржава, док је човек случајни, односно тзв. Слепи домаћин и инфекција вирусом Западног Нила се са њега даље не преноси.

Већина особа (80%) инфицирана вирусом Западног Нила нема никакве симптоме и знаке болести. Код мањег процента заражених особа (приближно 20%) симптоми подсећају на обољење слично грипу, са наглом појавом повишене телесне температуре, главобољом, боловима у мишићима и зглобовима, умором, благим пролазним осипом и лимфаденопатијом. Међутим, код поједини хособа (<1%), долази до настанка асептичног менингитиса или енцефалитиса, односно неуроинвазивног облика болести, који захтева хоспитализацију.

Симптоми неуроинвазивног облика болести су главобоља, укочен врат, ступор (тупост), дезоријентисаност, кома, тремор и конвулзије, слабост мишића и парализа. Након прележане инфекције често долази до развоја дуготрајних последица, као што су: умор, губитак памћења, тешкоће приликом ходања, мишићна слабост и депресија. Леталитет је већи код старијих особа, нарочито код особа изнад 75 година живота.

Да би случаји нфекције вирусом Западног Нила био потврђен код пацијента уз испољену клиничку слику неуроинвазивног облика болести (менингитис, енцефалитис, менинго-енцефалитис), неопходно је да се потврди присуство одговарајућих антитела у ликвору код оболелог пацијента.

У циљу смањења ризика од заражавања вирусом Западног Нила, препоручује се примена мера личне заштите од убода комараца и то:

- Избегавање боравка на отвореном у периоду најинтензивније активности комараца –у сумрак и у зору.
- Употреба репелената на откривеним деловима тела приликом боравка на отвореном.
- Ношење одеће дугих рукава и ногавица, светле боје.
- Препоручљиво је да одећа буде комотна, јер комарци могу да убадају кроз припијену одећу.
- Употреба заштитне мреже против комараца на прозорима, вратима и око кревета.
- Редукција броја комараца у затворено мпростору.

- По могућству боравак у климатизованим просторима, јер је број инсеката у таквим условима значајно смањен.
- Избегавање подручја са великим бројем инсеката, као што су шуме и мочваре.
- Смањење броја комараца на отвореном где се ради, игра или борави, што се постиже исушивањем извора стајаће воде. На тај начин смањује се број места на које комарци могу да положе своја јаја. Најмање једном недељно треба испразнити воду из саксија за цвеће, посуда за храну и воду за кућне љубимце, из канти, буради и лименки. Уклонити одбачене гуме и друге предмете који могу да прикупљају воду.
- У случају путовања у иностранство, поготово ако се ради о тропском и субтропском подручју, обавезно се придржавати свих наведених мера превенције.
- У случају појаве било каквих симптома који су компатибилни са неуроиназивним обликом болести, одмах се јавити изабраном лекару.
- Такође, у истом циљу Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ сачинио је и постер.

Грозница Западног Нила

Мере личне заштите

Најлакши и најефикаснији начин превенције болести изазване вирусом Западног Нила је спречити увод комарца.

- Носити комодну одећу светлих боја, дугих рукава и ногавица, јер комарци убадају кроз прилијену одећу.

- Не користити репелент код новорођенчади млађе од два месеца старости, већ их обући у одећу дугих рукава и ногавица, а колиџа, кречеве и носилке заштитити мрежама за заштиту беба од комараца!
- Родитељи, нанесите репелент на своје шаке па затим на лице вашег детета!
- Не наносите репелент на шаке, уста, очи и оштећену/иритирану кожу детета!
- Пратити упућство произвођача када се наноси репелент на кожу деце!

- Током борака на отвореном дану и ноћу користити репеленте за кожу!
- Наносити репелент само на откривене делове тела!
- Користити само регистроване репеленте* чије су активне супстанце *N, N-diethyl-m-toluamid*, гераниол, уље лаванде, итд!
- Креме са УВ заштитним фактором, нанети пре репелента!
- Увек пратити упутство произвођача!
- Не наносити репелент на кожу испод одеће!

- Избегавати боравак на отвореном у време најинтензивније активности комараца – у сумрак и зору.
- Избегавати подручја са великим бројем инсеката, као што су шуме и мочваре.
- Најмање једном недељно испразнити воду из саксија за цвеће и посуду за храну за кућне љубимце.
- Уклонити непотребне посуде које се пуне кишницом као што су аутогуме, боце и лименке из дворишта!
- Све посуде са водом на отвореном морају бити затворене поклопцем, јер комарци легу јаја у стајаћим водама.

Заштитите просторије од комараца!

- Боравите у климатизованим просторијама са затвореним вратима и прозорима или у просторијама са постављеним комарцима /заштитним мрежама против комараца на вратима и прозорима!
- Користити заштитну мрежу око кревета када:
 - просторија није климатизована,
 - просторија нема комарнике,
 - спавате на отвореном!

* Репеленти уласци на „Провереној листи биолошких производа“, Министарства за заштиту животне средине Републике Србије (www.ekolozija.gov.rs/organizacija/vekovnoizmenjenjivje-zivotom-ispredom/odjeljenje-za-hemikalije/informativni-pub-oz-hemikalije--biocidne-proizvode/biocidne-proizvodi/)

www.batut.org.rs

У циљу тачног информисања Институт за јавно здравље Србије ће у складу са актуелном епидемиолошком ситуацијом, као и до сада, јавност информисати путем званичне веб стране(www.batut.org.rs) и средстава јавног информисања.

НАПОМЕНА:

Закључно са 14.11.2020. године у Србији престаје да се спроводи интензивни надзор над грозницом Западног Нила, а до 31.5.2021. године спроводиће се пасивни надзор над тим обољењем.

**Одељење за епидемиолошки надзор
Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут”**